

ПРАВОВІ ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКОГО ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Беттіна ПРОДАН

студентка юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна

Транскордонне співробітництво між Україною та Угорщиною є одним із найбільш системно організованих форм регіональної взаємодії. Значущість цього напряму обумовлена євроінтеграційним курсом України, адже участь у транскордонних програмах слугує практичним інструментом адаптації до європейських норм і стандартів, а також сприяє соціально-економічному розвитку прикордонних територій та реалізації спільних ініціатив у різних галузях.

Правове регулювання транскордонного співробітництва в Угорщині базується на поєднанні конституційних положень, міжнародних договорів, законів та підзаконних нормативних актів¹. Держава ратифікувала Європейську рамкову конвенцію про транскордонне співробітництво та уклала низку двосторонніх угод про добросусідство і співробітництво, зокрема з Україною і Словаччиною. Ці документи сформували основу для стабільного регіонального партнерства, засадничими принципами якого є субсидіарність, децентралізація та взаємність².

У двосторонньому контексті взаємодії ключовим документом слугує Договір між Україною та Угорщиною про добросусідство та співробітництво 1991 року. На його підставі між Закарпатською обласною держадміністрацією та Саболч-Сатмарг-Березькою областю (Угорщина) була укладена відповідна угода, а 15 липня – Угода про співробітництво між об'єднаннями органів самоврядування

¹ Фетько, Ю. І. (2026). Окремі аспекти правового статусу інституційних форм транскордонного співробітництва: досвід держав Вишеградської групи та України. У М. Лендшел, Д. Очкай, Й. Куровська Пиш, М. Лачний (ред.), *У пошуках кращих форм та практик для України: транскордонне співробітництво в країнах Вишеградської четвірки* (с. 120). Видавництво УжНУ «Говерла».

² Фетько, Ю. І. (2026). Окремі аспекти правового статусу інституційних форм транскордонного співробітництва: досвід держав Вишеградської групи та України. У М. Лендшел, Д. Очкай, Й. Куровська Пиш, М. Лачний (ред.), *У пошуках кращих форм та практик для України: транскордонне співробітництво в країнах Вишеградської четвірки* (с. 120). Видавництво УжНУ «Говерла».

Берегівщини та угорським регіоном «Береггат»³. Підсумком цих домовленостей стало розроблення концепції спільного розвитку прикордонних територій двох країн, що є яскравим зразком двостороннього стратегічного документу між сусідніми державами.

У сфері Європейського об'єднання територіального співробітництва (ЄОТС) Угорщина діяла чітко та швидко. Першу версію спеціального закону (Закон ХСІХ) ухвалено у 2007 році, а у 2010-му його замінено Законом СХХVІ, а Законом LXXV 2014 року запроваджено оновлену редакцію, що відповідає Регламенту (ЄС) №1302/2013⁴. Чинний Закон LXXV встановлює організаційно-правову форму ЄОТС, визначає цілі, порядок створення, діяльності та ліквідації об'єднання і регулює фінансові й процедурні аспекти участі угорських суб'єктів⁵. Учасниками ЄОТС можуть виступати органи місцевого самоврядування та їхні об'єднання, бюджетні установи разом із відповідними асоціаціями, а також інші суб'єкти публічного права. Об'єднання набуває правосуб'єктності з моменту реєстрації у національному реєстрі, що веде Міністерство закордонних справ Угорщини. Офіційне найменування має містити “európai területi társulás” (ЕТТ). У разі виявлення порушень законодавства міністр видає припис про усунення недоліків, а при його ігнорування – ініціює розпуск об'єднання через Столичний регіональний суд Будапешта⁶.

Раніше правова база транскордонного співробітництва в Україні здійснювалася за Законом України «Про транскордонне співробітництво» від 24 червня 2004 року. Цей акт закріплював правові, економічні та організаційні засади такої взаємодії, а також передбачав державну підтримку пріоритетних проєктів. Суттєвим кроком вперед стало прийняття Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво» від 24 квітня 2024 року, яким уперше закріплено трирівневу модель співробітництва: транскордонну, міжтериторіальну та транснаціональну⁷. До основних нововведень, внесених цим актом,

³ Артёмов, І. В., & Віціан, Т. (2008). Стан українсько-угорського транскордонного співробітництва в контексті євроінтеграційного курсу держави. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*, 38, 179–190. https://apiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/artiomov_stan.pdf

⁴ Фетько, Ю. І. (2021). Європейське об'єднання територіального співробітництва як інституційний механізм реалізації транскордонної політики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*, 68, 136–141. <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/03/23.pdf>

⁵ Act LXXV of 2014 on the European grouping of territorial cooperation. (2014). National Legislation Database of Hungary. <https://njt.hu/jogszabaly/2014-75-00-00>

⁶ Фетько, Ю. І. (2026). Окремі аспекти правового статусу інституційних форм транскордонного співробітництва: досвід держав Вишеградської групи та України. У М. Лендєл, Д. Очкай, Й. Куровська Пиш, М. Лачний (ред.), *У пошуках кращих форм та практик для України: транскордонне співробітництво в країнах Вишеградської четвірки* (с. 120). Видавництво УжНУ «Говерла».

⁷ Закон України «Про міжнародне територіальне співробітництво України», № 3668-ІХ (24 квітня 2024). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text>

належать: розширення кола повноважень органів місцевого самоврядування у міжтериторіальному вимірі, введення прозорої процедури узгодження й реєстрації відповідних угод, підвищення координаційного статусу Міжвідомчої комісії з питань регіонального розвитку, а також унормування участі у співробітництві тих громад, на території яких діють військові адміністрації.

Таким чином, можна констатувати, що правовий статус форм транскордонного співробітництва в Україні є предметом окремого правового регулювання, яке наразі перебуває на стадії активного вдосконалення. Нормативно-правова база поступово приводиться у відповідність до стандартів *acquis communautaire*, що дозволяє українським суб'єктам ЄОТС брати участь у діяльності на підставі Регламентів ЄС №1082/2006, який визначає загальні правові та організаційні принципи Європейський територіальних співтовариств,⁸ та Регламенту ЄС №1302/2013, що встановлює правила фінансового управління та контролю, забезпечуючи дотримання вимог щодо реєстрації та підзвітності⁹.

Порівняльний аналіз угорської та української моделей правового регулювання транскордонного співробітництва показує, що ефективність інституцій ЄОТС залежить не лише від наявності рамкового закону, але й від якості його запровадження і реалізації на практиці, зокрема від прозорості фінансів, інституційних координацій та чіткого розподілу між рівнями влади. Угорщина послідовно вибудовувала цю систему впродовж багатьох років, від першого Закону 2007 року до оновленої редакції 2014 року з Постановою 2017 року. Україна зробила аналогічний крок у 2024 році, новий Закон України «Про міжнародне територіальне співробітництво» 2024 року замінивши застарілий Закон 2004 року. Новим Законом закріпили трирівневу модель співробітництва, розширили повноваження органів місцевого самоврядування і встановив прозорий порядок реєстрації угод. Отже, впровадження кращих практик угорської моделі, адаптованих до українських реалій, може суттєво посилити інституційну спроможність прикордонних регіонів та забезпечити їх повноцінну інтеграцію у систему регіональної політики ЄС.

⁸ Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC). (2006). *Official Journal of the European Union*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32006R1082>

⁹ Regulation (EU) No 1302/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 amending Regulation (EC) No 1082/2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC) as regards the clarification, simplification and improvement of the establishment and functioning of such groupings. (2013). *Official Journal of the European Union*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R1302>